

Силата на Русия се крепи на глинени крака

Как бе убит Александър Литвиненко? Все още не знаем, може би никога няма да го научим, но едно е ясно: неговата смърт маркира началото на нова Студена война. Въпросът е, как да я спечелим.

Бандитската и арогантна реторика на Владимир Путин, редовното използване на убийства в бизнеса и политиката, малтретирането на съседи като Грузия, енергийният рекет, авторитарното поведение на Кремъл – всичко това изкрystalизира в растящо безпокойство относно илюзорния подход, който характеризираше отношението на външния свят към Русия през последните 15 години.

Все още е възможно, макар и с големи уговорки, да се твърди, че става дума за противен, но необходим преходен период, че стабилността ще създаде средна класа в Русия, която ще иска либерална политика и приятелски отношения с Европа и САЩ. Тези надежди висят на косъм – на условието, президентските избори през 2008 г. да се проведат в условията на истинска конкуренция, а не на коронация на предварително нагласен победител.

Но смазващо по-вероятният вариант е, че нещата в Русия ще се влошават вместо да се подобряват. Неотдавна списание Economist предупреди, че Русия стремително се носи към примитивен, диктаторски, брутален фашизъм. Той ще има разбира се и типично руски черти: преди всичко изключителна корупция, прахосничество и некомпетентност.

Тогава, какво да правим? Сравнено с днес, стълкновението през последната Студена война бе много по-лесно. Особено към края ѝ стана очевидно, че комунизъм означава не само диктатура, но и бедност, беззаконие и изостаналост. Сега Русия е богата и силна, докато Западът и специално съюзът между Европа и Америка е деморализиран и охулван. Русия вече не се нуждае от нашите пари. Нито пък се интересува кой знае колко от нашето мнение за нея. Последните няколко години научиха г-н Путин, че когато му е нужно нещо от Запада, той го получава. Жак Ширак дирижира от Франция проруския хор, както Силвио Берлускони и Герхард Шрьодер по-рано.

Първият ни отговор ще е да не изпадаме в паника. При цялата си бомбастичност Русия е колос на глинени крака. Демографските ѝ показатели са катастрофални: за минутата през която сте прочели текста до този пасаж, са умрели петима руснака, а са се родили само трима. Руските пътища и железопътни линии са все още в плачевно състояние, нейните тръбопроводи и електроцентрали – износени. Прословутото газово оръжие може да се окаже незаредено: след десетилетията на занемареност и липса на инвестиции Русия може да изпадне в положението не на енергиен тиранин, а на енергиен просяк.

Като второ Западът трябва да се сплоти. Много ловко Русия настройва и разиграва страните една срещу друга. Британските евроскептици трябва да се откажат от своята пораженчески надменна позиция срещу единната европейска външна политика, особено в сектора на енергийната сигурност. Без това условие рискуваме да предадем половината от континента на новата Кремълска империя, изградена този път не на танкове, а на тръбопроводи. Европа трябва да захвърли своя самооправдаващ се антиамериканизъм и да възстанови своя съюз със задокеанското правителство, което отрезвяло търси приятели.

Голямата задача на този съюз няма да е военната отбрана, а диверсификацията на енергийните източници. Необходими са ни нови тръбопроводи през Балканите и Кавказ за да се насочи газовото изобилие на Каспийския басейн и на Централна Азия към европейските пазари, заобикаляйки капризните, алчни и монополистки руски нефтени и газови компании. Трябва да изградим също повече терминали за втечен природен газ, с тръбопроводи, свързващи националните мрежи за газова дистрибуция. Това звучи също толкова досадно както жаргонът на последната Студена война, но е от не по-малко значение.

Трябва да окажем и безусловна подкрепа на страните, попаднали на мушката на Русия като Полша, Грузия и балтийските държави. Те са изправени пред клеветническа кампания в руските медии, пред намеси в техните енергийни доставки и пред произволни санкции срещу техния износ. Прекалено често ЕС твърди, че проблемите, които нейните нови членки имат с Русия са на «чисто двустранна основа». В бъдеще

посланието трябва да бъде: «Който изнудва Естония, той изнудва цяла Европа». Става дума за наши съюзници, които познават Русия много по-добре от нас, нещо което ние чак сега осъзнаваме.

Трябва да продължим да настъпваме с НАТО и с ЕС. Разширяването на двете организации бе един недостатъчно популяризиран триумф по разпространяването на мира и сигурността. Следващата фаза ще е по-сложна, защото ще засяга по-слаби и по-бедни държави. Толкова по-належаща е тя. Ако нашите врати не останат отворени, тогава единствената алтернатива за тях ще е Русия. Трагично е да се наблюдава как срещата на върха на НАТО в Рига тази седмица бе парализирана от разцепление и нерешителност по въпроса с разширяването.

Третата задача ще е, Западът да възстанови моралната увереност в собствената позиция, нещо което в крайна сметка се оказва далеч по-важно от нашите оръдия и ракети. Ние вярвахме в нашата система: тя бе не само по-богата и по-свободна от тяхната, но и по-приятелската, по-справедливата, по-чистата, по-здравословната, по-авангардната, по-толерантната и по-правдивата. Имаше си своите недостатъци, без съмнение. Но нашата система разполагаше също така с вътрешните механизми за тяхното лечение. В пазарната демокрация вероятността мошениците и злодеите да бъдат изолирани и да попаднат зад решетките е по-голяма отколкото в авторитарно управлявана държавна икономическа система.

И така, най-мощното оръжие, с което разполагаме сега, е превръщането на нашата собствена система в модел, заслужаващ искрени адмирации. Порядъчността и интегритетът в обществения живот не само ще контрастират с кремълската деградация, но ще ни имунизират и нас самите срещу изкушенията и подкупите от Изток. Безотлагателна съдебна система, ефикасно правителствено управление и висок обществен дух са качества, които липсват на Русия. Точно те са онова, което ни е необходимо, за да направим нашия модел привлекателен у дома си и зад граница.

Предстои ни дълъг и изтощителен марш. Но и последният не беше по-различен.

Превод: Милен Радев